

Premiär för Vinterland Gällivare

Nu har arbetet med Vassaratorgets Vinterland börjat. Arbetslaget, som består av Anders Sohlman, Alf Samuelsson, Elenor Larsson, Tore Aspebo, Eva Alldén, Ann-Marie Lindgren och Eva-Lena Kristiansen är beredd att skapa en spindel och en

adventskalender av snö. Gällivare skall profileras sig som en vinterort med ett spännande centrum men också bra skidspår och backar på Dundret.

Foto: Lars Sundvall

Isbjörn i Liljeholmen

Gällivaredagen i Liljeholmen blev en succé med över 1400 besökare.

Många Liljeholmsbarn blev vän med Plupp som målade dem som hermeliner, och de som ville kunde klappa en björn av is. *Foto: Jan Töyrä*

Sid 6

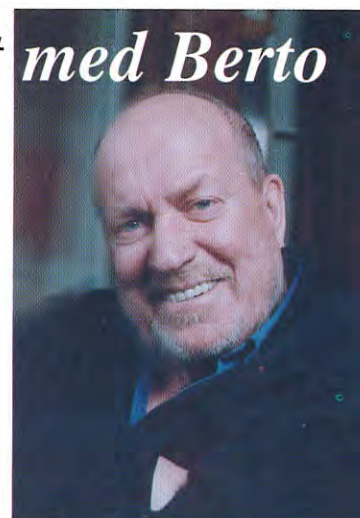
Kulturnatt med Berto

Berto Marklund – Malmbergsgeniet på Kulturnatten.

Lördag den 28 november kl 21.00 invigs en utställning i Gällivare hembygdsmuseum med Berto Marklunds skulpturer.

Foto: Ulf B Jonsson

Sid 7

Statyn Same är underbar att se i vinterskrud. Åke Johansson har tagit en serie bilder som jag tagit som vana att publicera under spalten "I Gällivare trakter"

I Gällivare trakter...

Jag var i helgen på föreningsmessa i Malmberget. Tusentals besökare fick se, prova på och lyssna på att det finns livskraft hos våra föreningar. Gällivaremodellen dvs föreningarna ansvarar för anläggningar och verksamhet är känd i landet. Det finns många kommuner som försöker ta efter vår modell. I Gällivare lyckas vi genom att det finns ett genuint föreningsintresse sen tiden i Finn Jakobs bastu. Gruvarbetarna insåg att deras enda chans att få en bättre vardag var att bilda föreningar. Det växte fram religiösa-, nykterhets-, politiska-, fackliga-, och idrottsföreningar.

Gällivaremodellen har fortsatt och det är med glädje att se den bredd som föreningslivet har i vår kommun. Det finns en förening för alla typer av intressen. En Orts själ bestäms utan tvekan av hur föreningarna fungerar med sin verksamhet. Det finns även hot mot föreningarnas verksamhet; lönebidragen täcker mindre och mindre av lönen för anställda i föreningar, bingoletto minskar, aktivitetsstö-

den minskar och kommunens besparingar slår hårt mot föreningslivet. Livet i vårt samhälle skulle bli oerhört fattigare om inte det fanns Norrskensdansarna, UNF, GSK, MAIF, OK Sarven, Skoterföreningen Nord, BHK Malmen, Rörelsehindrade barn och ungdom, Ridklubben Dundret och alla andra föreningar som finns i vårt samhälle.

Vi startar i det här numret en serie artiklar om vår landsbygd. Det sjuder av liv i våra byar och kommunbladet kommer att rapportera om allt som händer. Men lär dig gärna först vad våra bynamn betyder. Yrttvaara betyder Örtberget. Sammakko betyder Groda. Albert Falcks spalt om ortnamn väcker alltid en nyfikenhet hos läsarna.

Omslagsbilden har valts med omsorg. Det känns spännande att gå till Vassaratorget och uppleva hur centrum får en vinterskrud som präglas av liv och rörelse.

lars.israelsson @kommun.gellivare.se

1,1 miljoner till Gällivare Camping

Gällivares nya kommunfullmäktige hade premiär i måndags. Besluten i måndags berörde bl a pengar till mineral 2000 och Camping i Gällivare AB. Skatten blir oförändrad under 1999 beslöt kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige antog även ett skarpt uttalande mot de ideér som har kommit ut kring skatteutjämningsbidraget. Gällivare kommer att förlora flera miljoner om förslaget går igenom i riksdagen.

Det kommunala bolaget Gällivare camping AB kommer att redovisa ett stort underskott under 1998. Kommunfull-

mäktige beslöt att bevilja 1,1 miljoner kronor för att dels återställa aktiekapitalet i Camping AB dels täcka ett förväntat underskott. Styrelsen och VD:n fick även kritik mot det sätt som bolaget har bedrivits under året.

Laponia Visitors Center

Kommunfullmäktige beslöt att bifalla en motion från socialdemokraterna Roland Holmgren, Gunnar Lundgren, Kerstin Pettersson och Tage Palo. Motionen betonade vikten av att det utreds om var inom tätorten ett Laponia Visitors Center

bör placeras för att ge specialinformation till turister om Laponia.

Vägen Dokkas –Masugnsbyn

Sten Hansson och Gun Isaxon från Sveriges Kommunistiska Parti har i en motion begärt att Gällivare kommun skriver till vägverket om standarden på vägen Dokkas-Masugnsbyn (väg 865) samt vilka framtida planer det finns för vägen. Kommunfullmäktige beslöt att skriva till Vägverket om att väg 865 tas med i nästa revidering av vägplanen.

Nytt presidium i kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige kommer under den kommande mandattiden att få en starkare ställning och pröva olika metoder för att fördjupa demokratin.

Kommunfullmäktige valde ett nytt presidium vid sitt möte. Dessa tre personers uppdrag är att dels leda mötena dels ansvara för kallelserna.

Margareta Pohjanen, kommunfullmäktiges ordförande

Hjärdis Nilsson, kommunfullmäktiges 1:e vice ordförande

Mårten Hansson, kommunfullmäktiges 2:e vice ordförande

Laponia-Lapplands världsarv består av bl a Muddus nationalpark. En utredning skall studera om var ett Laponia Visitors Center skall placeras i tätorten. Foto: Lars Sundvall

Samverkan vår modell för utveckling

Gällivare med grannkommunerna, Jokkmokk, Kiruna och Pajala har en mycket stor betydelse, inte minst näringspolitiskt, för hela Norrbottens utveckling. Malmfältskommunerna har idag efter Luleåregionen den största befolkningkoncentrationen. Därför måste regionen, i en diskussion om länets tillväxtpotentialer, få en central roll.

Kommunerna, Gällivare, Jokkmokk, Kiruna och Pajala, genomgår för närvarande en omfattande strukturell förändring. Gruv-, energi- och skogsföretagen rationaliserar och den offentliga sektorn sparar. De trygga jobben och de nya arbetstillfällena som tidigare skapats inom basnäringen och den offentliga sektorn måste nu skapas inom andra områden. Kampen om de nya investeringarna och de nya jobben blir hård.

Öka attraktionskraften

För att vända den negativa befolkningstrenden (-14500 sedan 1970) i regionen och för att ha en chans i konkurrensen måste kommunerna kunna uppvisa en god attraktivitet som bland annat innebär bra kommunikationer, bra utbildning, ett gott näringslivsklimat och en högklassig samhällsservice.

Inlandskommunerna har till stor del en gemensam historia och har sedan länge varit beroende av varandra. Nu gäller det att kraftsamla och betrakta oss som en region, för att klara konkurrensen och hävda vår plats och vår viktiga roll i länets fortsatta utveckling

Focusera satsningen

Utvecklingen av följande näringar där regionen har specifika förutsättningar i form av naturtillgångar, uppbyggd kompetens, infrastruktur m.m. utgör självfallet basen för regionens framtida utveckling. Vi bör alltså focusera oss på;

- Gruv- och malmförädling med tillhörande service industri.
- Energi- och skogsförädling med tillhörande service industri
- Turism- och besöksnäring
- För att öka regionens attraktivitet och samtidigt differentiera näringslivsstrukturen måste vi fortsätta satsningen inom nya utvecklingsområden;
- Medicinteknik och elektronik
- Rymdteknik
- IT/Distansproduktion

I Sverige som nation och inte minst i våra kommuner behövs det både nya företag och entreprenörer. Här spelar skolan och lärarna en nyckelroll. Ett sätt att långsiktigt förbättra försörjningen av entreprenörer och företagare skulle kunna vara genom etablering av ett företagargymnasium enligt samma modell som idag gäller för idrotts-gymnasier.

Kompetensen nyckelfråga

Kommunerna har ett nära och bra samarbete avseende lokala högskoleutbildningar inom ramen för Lapplands Kommunalförbund. Här gäller det främst att fortsätta och stärka de lokala högskole-satsningarna som är kopplade till tidigare nämnda utvecklingsområden.

Även kompetensförsörjning till basindustrin och turistbranschen bör i framtiden kunna tillgodose lokalt.

Kommunikationer

För en region som ligger i utkanten av

Europa är goda kommunikationer speciellt viktiga. Därför måste vi ha bra och samordnade flygkommunikationer till rimliga priser.

Malmbanan är en pulsåder för hela länet. Den behöver uppgraderas och vi borde också förverkliga planerna på snabbtågförbindelse till kusten.

I takt med att det ökade informationsutbytet sker med informationsteknologiska verktyg är bra data- och telekommunikationer till konkurrenskraftiga priser helt avgörande.

Regionalt riskkapital

Kapitalförsörjningen till nya projekt och företag men även till utvecklings-satsningar måste säkerställas, t.ex. genom återbäring på vinsterna från våra naturtillgångar. Här bör även regionen få större beslutanderätt och möjligheter att själv prioritera nödvändiga insatser.

Tillsammans blir vi starka

Inlandskommunerna Gällivare, Jokkmokk, Kiruna och Pajala har, inte minst genom våra exportkomster, en stor betydelse för länets och landets utveckling. Nu är det dags att vi, företagare, politiker och medborgare enas och sluta upp bakom våra gemensamma förutsättningar och möjligheter, kraftsamla för att utveckla nya attraktiva lösningar. Endast då kan vi få tillräckliga resurser för att göra de satsningar som behövs för en positiv utveckling.

Roland Carlsson, Expandum AB

Malmbergets bibliotek i väntans tider

Malmbergets bibliotek har slagit igen portarna. I väntan på ett nytt skol och folkbibliotek finns en utlåningsstation i Malmberget.

– Det känns sorgligt att stänga biblioteket, men förändringen är nödvändig, säger tf. bibliotekschef Lotta Lagnestig.

I Malmbergets forna bibliotekslokaler ekar hammarlagen. I mitten av december flyttar Lapplands kommunalförbund, distanshögskolan, in i bibliotekets ombyggsda lokaler.

Det var i september som Malmbergets bibliotek flyttade ut ur Folkets hus. Boksamlingarna flyttades till Gällivare och Höjer-utställningen flyttade in på museet.

– Det kändes sorgligt att stänga biblioteket. Det har ju varit ett jättefint bibliotek, men på sikt är det nödvändigt att

Bibliotekschef Lotta Lagnestig ser framåt med tillförsikt. Det nya biblioteket ska bli ett kombinerat skol och folkbibliotek.

Anita Åkemalm skruvar ner skylten vid Malmbergets bibliotek och en epok är till ända.

förändra verksamheten. Malmberget minskar i storlek och det är inte ekonomiskt försvarbart att ha två bibliotek alldeles intill varandra. Nu slås Välkommaskolans bibliotek och folkbiblioteket i hop och jag tror att det blir ett fantastiskt fint bibliotek, som både servar allmänhet och studerande när det väl blir klart, säger tf. bibliotekschef Lotta Lagnestig.

Malmbergets bibliotek avslutar därmed sina 25 år som hyresgäst hos Folkets hus. Nästa år påbörjas ombyggnaden av E-huset och aulan på Välkommaskolan och i oktober 1999 ska ett nytt skol och folkbibliotek stå klart. Ett modernt bibliotek med plats för både gammal och ung. Även Gällivare kommuns bildarkiv ska inrymmas där.

Utlåningsstation i Malmberget

Under tiden hänvisas malmbergsborna till Gällivare i första hand.

– Det kommer att bli ett jobbigt år. Både för låntagare och personal, men vi tror att vi på ett tillfredsställande sätt ska ta oss igenom den här tiden. För de låntagare som absolut inte kan ta sig till Gällivare har vi en utlåningsstation i Malmberget. Där kan låntagarna lämna in och hämta beställda böcker, samt låna ur bokbussens begränsade magasin. Bokbussens expedition och bildarkivet är tills vidare kvar på entréplanet i Folkets hus. Vi har öppet varje onsdag eftermiddag och för övrigt hänvisar vi låntagarna till Gällivare bibliotek där öppettiderna är utökade. Tidningsläsarna kan läsa dagstidningar i tidningshörnan ovanför sporthallens kafé. Talbokslåntagarna får hem till dörren service, säger Lotta Lagnestig.

Ytterligare en förändring för biblioteket och dess kunder är det nya bibliotekssystemet Axiell som installerats i sommar. Personalen är inte odelat förtjust i förändringen.

– Som att byta från en Mercedes till en Fiat, säger Lotta Lagnestig.

Så småningom ska låntagarna själva kunna sköta vissa utlåningsrutiner och bibliotekets bokkatalog ska göras tillgänglig via internet.

Text: Marie Ridderström
Foto: John Filipsson

— Alberts ortnamn —

Albert Falk fortsätter att berätta om våra ortnamn. Här skriver han om kommunens bynamn.

Namnen på så gott som alla kommunens byar har samiskt eller finskt ursprung. Namnen återspeglar bebyggelsens historia och dom kan ses som historiska dokument. De flesta namnen är flera hundra år gamla och har naturligtvis förändrats under tidernas gång. En del namn är så starkt förändrade att det idag inte går att tolka deras betydelse.

I Gällivare kommun är ortnamnen ofta sammansatta av både samiska och finska, vilket är ovanligt i övriga Sverige och även interna-

Koskivaara	Forsberget
Kilvo	Såningen
Tidnokenttä	Flintaplatsen
Latnivaara	Spädbjörksberget
Håmojokk	Risbäcken
Sjsjsjka	Häktet

Byarna längs eller nära E 10:an med början norrifrån:

Lappeasuando	Bredselet
Soutujärvi	Roddsjön
Moskojärvi	Hindersjön el. Återvändssjön
Sakajärvi	Mötessjön
Keskijärvi	Mittsjön
Sadjem	Brynet
Palohuornats	Sidobrandberget
Purnu	(Köttförvarings-) Gropen

Hakkas	Hagplatsen el. Upphuggningen
Mäntyvaara	Tallberget
Torasjärvi	Tvärsjön
Skröven	Stenskravlet

Kommunens östliga byar

Äijävaara	Gubberget
Dokkas	trol. Löpmagen
Ampiaislantto	Getingtjärn
Purnuvaara	Gropberget
Markitta	Margit
Pahtapalo	Klippbrännan
Vettasjärvi	Faddsjön

Sydliga byar är t ex

Neitaskaite	Jungfrunäset
Vuottas	Sandplatsen
Lillsaivis	Lilla Heligsjön
Suobbat	Snöbron

Nordliga byar

Neitisuando	Jungfruselet
Nikkaluokta	Nikolausviken
Pästavaara	Svullnadsberget
Kiviniemi	Stenudden

Byarna längs vägen västerut behandlades i tidningens förra nummer, men vid väg 45 finns

Jutsajaure	Larmsjön el. Dänsjön
-------------------	----------------------

tionellt sett. En mycket vanlig företeelse i vår kommun är att ett ursprungligen samiskt namn övertagits av det finska språket, "förfinskats". Denna förändring är inte alltid fullständig utan ofta har bara en del av det ursprungliga namnet bytt språk.

Så är fallet med t ex Muorjevaara; Av det ursprungligen samiska Muorjevärri "översattes" bara värri till vaara. Om hela namnet hade "förfinskats" skulle byn heta Marjavaara. Betydelsen av Muorjevaara är Bärberg.

Nattavaara	Skaftberget eller möjligen Natanaels berg
Nuortikon	Nordsamestället
Ripats	Flisan
Allavaara	Dalsluttningberget
Kaitum	trol. Stråkan (dvs snabbt rinnande utan att forsa)

Puoltikasvaara	Björnberget möjligen Sluttningberget (Buoldavärri)
Skaulo	trol. Måsen
Avvakko	(svåröversatt!) Öppning i terrängen, myrlänt mark med snårskog.

Liikavaara	Sidoberget
Leipojärvi	Alsjön
Raatakkaavaara	Hundskallsberget
Mukkavaara	Krök- el. Krokberget
Sammakko	Groda
Vähävaara	Lillberget
Yrttivaara	Örtberget

Särkivaara	Mörtberget
Torrivaara	Utskjutande berget

Satter	Sand(platsen)
Alavaara	Nedreberget
Ullatti	Uhlatsplatsen
Palo	Brännan
Nilivaara	Bodberget

Kääntöjärvi	Vändsjön
--------------------	----------

Sarvisvaara	Rentjursberget
Pälkem	Tramp(berget)
Storsaivis	Stora Heligsjön

Killingi	Brunstplatsen
Saivorova	Heligsjöbrännan
Akkavaara	Gumberget
Tjautjasjaure	Höstsjön

Den intresserade kan läsa mer om Gällivares ortnamn i Albert Falcks bok: Gällivares samiska och finska ortnamn. Boken säljs på Hembygds museet och kostar 90,- kr.

UTVECKLA LANDSBYGDEN!

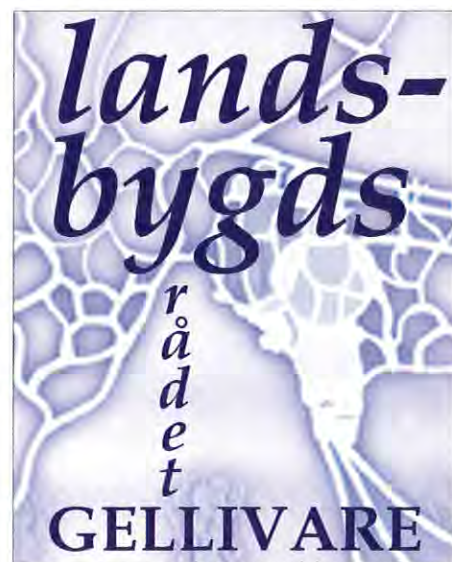
betet byarna emellan, öka förståelsen för landsbygdsfrågor och fungera som en remissinstans för kommunala landsbygdsfrågor. Kommunbladet anser att byutvecklingen är viktig och därför får landsbygdsrådet möjlighet att informera om sin verksamhet i kommunbladet.

Arbetet med landsbygds frågor är politiskt, religiöst och etiskt obundet och bygger på basis av helt ideella insatser. Detta för att lägga störst vikt vid idéerna och ge alla en möjlighet att komma till tals i arbetet med att utveckla landsbygden. Landsbygden är något som engagerar många aktiva eldsjälur idag, tack vare ett brinnande intresse och en bra organisa-

tion kan flertalet av visionerna gemensamt förverkligas.

Landsbygdsrådet

Gällivare Landsbygdsråd består idag av 23 byar som är organiserade i lika många byutvecklingsgrupper. I dessa grupper tar man upp frågor som rör varje enskild by och arbetar fram projekt som gynnar utvecklingen. Därefter slussas ärendena vidare för bearbetning till landsbygdsrådet som består av en vald representant från varje by. Därefter får landsbygdsrådets styrelse som består av sju valda representanter i uppdrag att samordna och summera det som beslutats under rådets möten.

Gällivare Landsbygdsråd arbetar och verkar aktivt för en levande landsbygd där samarbete, attitydförändring och utveckling är en del av honnörsorden.

Tanken är att man ska stärka samar-

1400 BESÖKARE PÅ GÄLLIVAREDAGEN I LILJEHOLMEN

Lördag den 14 november anordnades en Gällivardag i Liljeholmen som är Gällivares vänort i Stockholm. Gällivare deltog i deras frukt- och doftpark med Albert Falcks isskulpturer, Laila Spiiks samisk kultur, Koskullskulles damkör, Plupp och musik av Harald Wiléns Norrlandsgång.

Ing-Marie Gidlöf, politiker i i Liljeholmens stadsnämnd säger:

– Helt otroligt, minst 1400 personer, otroligt lyckat! Vi måste fortsätta att utveckla samarbetet med Gällivare kommun. Lördag den 13 februari kommer vi upp till Gällivare och gör en Liljeholmsdag hos er. Kom och se vad vi har att erbjuda.

Liljehomenborna var imponerade över vad Gällivare hade att visa upp, bl a gjorde Albert Falck fem isskulpturer som skänktes till Liljeholmen.

Albert Falck gjorde stor succé med att skapa isskulpturer. Foto: Jan Töyrä

Mannen från provinsen

Mannen från provinsen i ruelle efter valet

Så har vi då valt, eller har vi det? Min pappa som är pensionär konstaterade att han fått 14 kronor mer i pension av socialdemokraterna. Men, säger han, om en pensionär inte kan lita på socialdemokraterna, så vem skall han då lita på? Han röstade därför på socialdemokraterna, men man kan nog inte säga att han valde.

Sartre anser att man själv väljer – Du och endast du bestämmer över ditt liv; men Hjalmar Söderberg säger: Man väljer inte. Man väljer inte sitt liv lika lite som sina föräldrar eller sin ögonfärg.

Det fanns en läroplan som hette Lgr 69 som jag som barn drabbades av. Där fick vi 12 åringar reda på att det minsann var viktigt vad vi valde inför högstadiet. En flicka i min klass räckte upp handen och frågade om man skulle välja tyska eller franska när man bestämt sig för att bli civilekonom. Detta var innan ekonomerna likt Egyptens gräshoppor invaderat landet. Följaktligen visste varken vi andra barn eller vår fröken vad en civilekonom var för något. Fröken som dock var en kvinna van att fatta beslut svarade kavat: Tyska! Flickan blev sedermera tand-sköterska. Jag har ofta undrat när hon valde om?

I Luleå har kommunalvalet fått skojiga konsekvenser. Bräket inom socialdemokratin i Luleå emanerar till stor del ur en debatt om ett konserthus. De gamla kommunalråden Köhler och Andersson när fortfarande drömmen om den tänkande arbetaren och ville därför att ett konserthus skulle komma till stånd. De ville däremot inte de mera jordnära nuvarande realpolitikerna som inte anser sig vara särskilt tänkande men desto mer arbetande. Sprickan blev ett faktum. Köhler

beslöt sig för att inte rösta och rönste stor sympati bland många luleåbor. Resultatet av det hela blev att socialdemokraterna tappade mark och vänstern gick framåt och redan dagen efter valet deklarerade vänsterledaren Ewa Andersson att något konserthus skulle inte komma på fråga så länge vänstern hade något att säga till om. Så kan det gå. Luleåborna lär nog få sitta i sina fotsvettiga gymnastiksalar och lyssna på musik i minst fyra år till.

Äpropå det, kan det kanske vara intressant att påminna om att Englands största exportintäkter kommer från popindustrin. Märkligt nog står inget om detta i Financial Times. Man kan däremot läsa sida upp och sida ner om hur många miljoner British Leyland gått i förlust med. Om det verkligen var finansanalyser dessa tidningar med rosa papper (skrivna av civilekonomer) innehåller, så borde det rimligtvis finnas rapporter om hur det går för Cardigans och framförallt oroande depescher om tystnaden kring Ace of Base. Det är grejer som betyder nåt för ekonomin just nu! Men som min farfar far sa när farfar ville bli gruvarbetare i Malmberget: Man kan ju inte äta malm. Det förstår du ju att det här med industrin är bara en tillfällig inkomstkälla. Det är jordbruket som gäller! Lika flexibla är vi till dagens nya näringar.

JP Nyströms har spelat på heltid under ett år och gjort 143 konserter. Vi har spelat överallt från Skaulo till Slottet. Ur näringslivssynpunkt har man inte ansett det vara särskilt märkligt att vi försörjt fyra man med hjälp av polketter från Dokkas. Jag menar, musiken är ju bara en tillfällig inkomstkälla, det är ju ändå industrin som gäller! När vi däremot har påpekat att vi faktiskt tillskapat fyra riktiga jobb i och med att vi alla haft vikarier på våra vanliga jobb, då har näringslivssekreterarna däremot varit imponerade.

Men nu är det höst och vi i JP Nyströms är tillbaka på våra ordinarie jobb. Välkommen tillbaka till verkligheten sa en av Mats jobbkompisar när han återvände. Mats jobbar med felsökning i programvaror

och utlånas från Frontec till tex. Telia i något år, varvid det privata Frontec tar fantasisummor i timmen av det statliga Telia för Mats tjänster.

Verkligheten? När man fått sorgsna barn att skratta och spela dragspel, pensionärer att dansa och medelålders män att gråta under ett år så ifrågasätter man faktiskt vad det är som är verklighet här i världen. Staten har via kulturrådet också gått in i JP Nyströms verksamhet. Under ett år har Mats fått pengar för musik motsvarande sin konsultkostnad på en dag.

Man måste ju välja här i världen. Eller som det heter på nysvenska prioritera. Inte kan man ju bygga ett konserthus i Luleå så länge värden ser ut som den gör, eller så länge som barnen inte har egna böcker i skolan. Inte kan man slänga ut medel på folkmusikgrupper! Det som behövs är ju riktiga jobb, konsultjobb inom databranschen tex. Oaktat att ett sådant jobb kostar staten 200 gånger mer än om samma person gör människor lyckliga genom att ge konserter.

Ett konserthus av det vräkigare slaget kostar 30 miljoner. Norrbottens läns Landstings budget är 4000 miljoner om året. Högakustenbron vid Veda i Ångermanland kostade 2000 miljoner. JP Nyströms omsatte på ett år 1 miljon. Varje år spelar sven-skarna bort 28 000 miljoner på tips, Lotto, trav mm.

Om vi valde att inte spela, utan att slänga pengarna i en sparbössa, så skulle vi alltså kunna bygga 933 konserthus runt om i landet varje år! Man skulle kunna arrangera festivaler och försörja 28 000 musikgrupper. Men vi väljer alltså i stället att köpa Trisslotter och Bingolotter för pengarna.

Eller så väljer vi inte. Kanske är vi så fast i våra värderingar och idéer att vi inte har något val. Vi kanske är tvungna att köpa oss en Trisslott för att ändå ha hoppet vid liv. Ungefär som pappa som fortfarande röstar på socialdemokraterna trots att de bara gett honom 14 kronor mer i pension.

Svante Lindqvist

Berto Marklund kommer hem

Det är inte det lättaste att leta sig fram till Berto Marklunds ateljé i Hagaparken i Stockholm. Men det går om man bara lyssnar noga på instruktionerna.

"Du kör in där vid Haga Norra och sedan hittar du en liten skylt med Orangeriet och en ännu mindre skylt där det står Ateljéer. Då är du framme."

"Det handlar ibland om att befinna sig på rätt plats vid rätt tidpunkt"

Vad är en konstnär, kan man fråga sig ibland. Syns det på en människa om hon skapar?

Jag går upp i en smal gammal trappa, upp till Bertos ateljé. Ett stort rum, högt i tak, murade väggar, tjocka fönsternischer. På Gustav III:s tid satt befäl häruppe och åt och drack. En gång i början av sextioalet var Berto härute och promenerade och träffade Krister Wickman, dåförtiden en departementskille, på väg upp i socialdemokratin och boendes ute på Haga Norra. Berto och Krister kom i samspråk och hur det nu blev hade han tingat sig en ateljé.

Livet handlar ibland om att befinna sig på rätt plats vid rätt tidpunkt. Och var ska en riktig konstnär ha sin ateljé om inte i dessa anrika kungliga logement?

"Här inne är det lugnet som härskar"

Det är senhöst 1998. Utsikten från Bertos stora ateljéfönster är inte så illa; en bit bort Koppärtälten, en stor handelsträdgård, söndagsfina människor ute och promenerar i den konungliga parken. Och inne i konstnärens ateljé; konstverk längs väggarna, avslutade och påbörjade och som en idé i ett trästycke på en hyvelbänk, som tysta stora, obearbetade trästycken i ett hörn av rummet. Material som bara väntar, i allsköns ro. För här inne är det lugnet som härskar.

Förr i tiden, när Berto slog igenom som konstnär på 60-talet, beskrevs han som en naturkraft från lappmarkerna som kom ner till storstan och högg sig fram, som en barbar gick han lös på materialet. Så mumlades det bland imponerade konstrecensenter och någonstans där skapades väl myten om den obändige skulptören från Malmberget. Vete tusan om det var sant ens på den tiden. Det fick i alla fall Berto att ta fram sandpapperet, bara för att jäklas lite med de som trodde att de visste var de hade honom. Men kanske var attacken från Bertos sida lite vil-

Foto: Ulf B Jonsson.

dare då, som en djupare, mörkare röst in i finkonstens Stockholm.

"Naturkrafterna kunde inte tygla sig i en stelnad form"

Men Berto har alltid gjort som han har velat, aldrig rättat in sig i ledet. Han berättar om sina fem-sex år i Paris på 60-talet. Hur en känd gallerist skulle skapa en marknad för den unge konstnären. De gjorde så där, en del galleriägare på kontinenten. Tog sig en att konstnärsskap för att skapa en marknad, skapa ett varumärke. Berto blev tillsagd att hålla sig till en viss stil under ett antal år och redan där var det stopp. Naturkrafterna kunde inte tygla sig i en stelnad form. Inte ens för hoppet att snabbt bli berömd.

"Man sätter sig inte på en malmbergare"

Berto återvände till Stockholm med sin hustru Anja. De hade träffats i Bertos ateljé något år innan det bar iväg till Frankrike. Stockholm var hemmet. Malmberget hade han lämnat som ung, på samma sätt som en annan stor malmbergskonstnär, tonsättaren Bo Nilsson. Berto skulle aldrig återvända men nog tycker man ändå att det finns tecken som visar på att uppväxtmiljön i Malmberget inte bara var en belastning. När han pratar om det kan erfarenheterna därifrån kännas plågsamma, men där finns

ändå en kraft och där finns minnen av människor som måste ha satt sig djupt. Och det finns en självklarhet i uttrycken. Man sätter sig inte på en malmbergare. Det finns en styrka som måste ha fått sin näring någonsans.

Humorn och skattet är heller aldrig långt borta. T ex när han berättar om när han sitter och äter lunch med sin gode vän, författaren Stig Claesson och de sitter och funderar på vad de ska döpa tre skulpturer till, skulpturer som var inköpta av Gällivare kommun.

"Vi döper de till Tre seitar", sade Stig, "det låter så där lagom exotiskt och mystiskt." Så fick det bli och därefter följde upprörda känslor och ett ohejrande liv på kyrkligheten uppe i hemkommunen, vilket roade Berto Marklund en hel del. Det var inte tal om att döpa om dem.

"Mina skulpturer har alltid fått tala för sig själva"

Kärvt och lite strävt, kanske man kan säga om Berto och hans konst. Men det är absolut inte sanningen. De mjuka linjerna och det sinnliga har alltid funnits där. Det är bara att titta på hans skulpturer och reliefer. Där finns något man skulle vilja kalla Den stora mjukheten, ett sätt att bearbeta materialet och förvandla träet till levande väsen, minnesbilder av goda krafter, kvinnlighet och livsglädje.

"Mina skulpturer har alltid fått tala för sig själva," säger Berto och sedan är det egentligen slutprat om det. Han har aldrig förstått folk som sitter och analyserar hans konst, eller vilken konst som helst. Han gör det han gör och sedan får publiken, recensenterna och vem det vara mände, ta det hur de vill.

Han sitter där i sin ateljé och han kan titta på en skulptur eller en relief i långa stunder. dagar, veckor. Så hittar han en ingång, arbetar och förändrar. För tio år sedan drabbades han av ett slaganfall. Han fick sig en knäck, men han kom tillbaka, återerövrade kraften och känslan för livet och materialet, träet. Och nu skapar han bättre och vackrare skulpturer än någonsin. Orden är hans egna. Där finns ingen falsk blygsamhet. Han vet vad han kan och förmår och det är inte lite. Nu finns en del av hans skulpturer i hemtrakterna igen. Inte i Malmberget, men i Gällivare hembygdsmuseum. Och det får väl duga. Fram till den 10 januari nästa år kan en ny generation malmfältare ta chansen att uppleva den kraft och sinnlighet som rymts i Bertos skulpturer.

Av Lars Hedström

Kulturnatten

Lördag den 28 november kl 21.00-24.00 blir det kulturnatt i Centralskolan Gällivare.

Det bjuds på vernissage med Berto Marklund. Utställningen Ung i olika tider presenteras. Visning av modellbyggaren Thomas Almqvist 300 modellbilar från 50-talet till dagens modeller. Utställning om 4 generationers rotslöjd. Urban & Tord spelar 50, 60, 70 och 80-tals musik. Åke Seger och Gällivare sportfiskemuseum visas. Musik av Tommy Skottes Artic Quartett. Servering av paj och dryck.

1:a advent

Det sjuder av liv i Malmberget och Gällivare under 1:a advent. Skyllsöndag i butikerna. Insamling till Rysslands barn. Ungdomar visar konst i Stacken. Julmarknad på Nordan i Malmberget med kröning av Lucia. Kåkstan har julmarknad. Hembygdsområdet har julmäsas och tomtarnas gröftfest.

Isgala

Söndag den 6 december kommer ryska landslaget i konståkning till Malmbergets ishall. 20 konståkare av världsklass gör en unik två-timmars show.

Längdskidans dag

Söndag den 13 december blir Längdskidans dag. Alla - vuxna och barn - kan tävla för Gällivare mot våra vänorter Val di Femme (Italien), Bessans (Frankrike), Vuokatti (Finland) och Bardufoss (Norge). Du kan åka från tio startplatser över hela kommunen. Åk kort eller långt i din egen takt. Varje deltagare deltar i utlottning av priser med det viktiga du visar att Gällivare är en aktiv vinterort.

Miljökalendarern

Tisdag den 8 december startar utdelning av Gällivare kommuns miljökalendar. 1999 års team blir hälsa ur olika aspekter. Fotograf Kjell E Lundberg visar 16 spännande bilder om hälsa i Gällivare. Kalendarern innehåller också tider för sophämtning och arrangemang.

Hemvändare under julhelgen

Våra hemvändare men också ortsborna bjuds på öppet hus under julhelgen. Gällivare kommunhus öppnar sina dörrar den 26 och 29 december kl 13.00. Visning av tjäderspel och skolkort, kommunala nyheter, bildvisning och glögg bjuds på besökarna. Gällivare hembygdsmuseum anordnar den 27 december kl 18.00 en hemvändarafton med visning av muséets nya utställningar om Berto Marklund och ung i olika tider.

Svenska flaggan

6 juni delas svenska flaggor ut till enskilda och föreningar. Ansökan görs på den speciell blankett som du kan få genom Gällivare kommun, Lars Israelsson, 982 81 Gällivare tel 0970-18000. Sista dag för ansökan är den 1 januari.

UPPROP!

Kommunfullmäktige i Gällivare kommun, protesterar å det skarpaste mot eventuella förslag att ändra i kallortsbegreppet, då detta påverkar kostnadstäckningen för lönerna i vår budget.

Om uppräknigen av kallortstillägget, enligt utjämningskommitténs förslag, endast blir 6 % mot vår kostnad som är 8 %, uppstår stora ekonomiska problem för vår kommun förutom de problem som kommunen redan har genom en negativ befolkningsutveckling och till följd av detta minskade skatte- och statsbidragsintäkter.

Vår förhoppning var att det nya förslaget skulle bygga på solidaritet med glesbygdens kommuner. Nu drabbas vi hårdare i det lagda förslaget som kan komma att behandlas av riksdagen den 3 december 1998.

Vinterland

Det pågår ett intensivt arbete på Vassaratorget i Gällivare. Företag, arbetsförmedling, föreningar och kommunen arbetar tillsammans för att skapa Vassaratorgets vinterland. Adventskalender, Spindel och skulpturer i snö och is byggs för att ge Gällivare en profil som en vinterort. Arbetet kommer att pågå under hela vintern - kom och titta på Gällivares nya spännande byggplats i snö och is.

Landskapsarkitekt Gudrun Åström har i en skiss visat Vassaratorgets vinterland.